

Nyt fra historisk Videnskab.

Videnskabernes Selskabs Kommission for Registrering af litterære Kilder til dansk Historie har i de Aar, der er forløbet, siden der i nærværende Tidsskrift (9. R. VII 413—14) sidste Gang bragtes Meddelelse om dens Arbejde, udfoldet en livlig Virksomhed. I nævnte Meddelelse er Beretningen ført op til 1921, i hvilket Aar Frk. Dr. Ellen Jørgensen nedlagde sit Hverv som Kommissionens Sekretær og afløstes af den, der skriver disse Linjer. I Overensstemmelse med en af Videnskabernes Selskab vedtaget Beslutning om at udvide Kommissionens Virkeomraade til ogsaa at omfatte danske Samlinger, blev der udarbejdet Planer til en Registrering af Haandskrifterne i alle vigtigere — saavel offentlige som private — indenlandske Samlinger med Undtagelse af de to store københavnske Statsbiblioteker. Efter at Undersøgelsen af de i Privateje værende Samlinger imidlertid var overgaaet til en særlig Kommission, som af Videnskabernes Selskab i December 1922 blev nedsat med dette bestemte Formaal for Øje, kunde den gamle Kommission koncentrere sit Arbejde paa dette Omraade om Undersøgelserne i de offentlige Biblioteker og Arkiver. Disse Undersøgelser blev paabegyndt i 1925 og er siden planmæssigt ført videre. Hidtil er gennemgaaet Haandskriftsamlingerne i Statsbiblioteket i Aarhus, Herlufsholms Skoles Bibliotek, Katedralskolens Bibliotek i Ribe og Statsskolens Bibliotek i Horsens, desuden er for Tiden i Gang Undersøgelsen af Sorø Akademis Bibliotek og af Karen Brahes Bibliotek i Odense. De Haandskrifter, som falder ind under Registreringsarbejdet, katalogiseres paa Sedler, der ligesom Kommissionens øvrige Seddelmateriale gøres tilgængelige for Publikum i det kgl. Biblioteks Katalogværelse, efterhaanden som Arbejdet med de forskellige Samlinger afsluttes.

Flere af de fra danske Provinsbiblioteker fremdragne Haand-

skrifter har vist sig at være af Interesse. Fra den store Manuskriptsamling, som i sin Tid blev skænket til Herlufsholms Skole af Geheimeraad Chr. Brandt, er saaledes fremdraget en lang Række hidtil upaaagtede Breve, indeholdende bl. a. omfattende Samlinger af Breve fra Hertug Friedrich Christian af Augustenborg, A. P. Bernstorff og Enevold Brandt (fra den sidstnævnte 105 originale Breve). I Ribe er den store Grønlundske Samling, der hidtil har henligget uordnet i Katedralskolens Bibliotek, blevet udtømmende registreret. Den omfatter især Personalhistorie og Ribe Stifts Topografi og gejstlige Historie; af dens Indhold bør fremhæves en Række Præsteindberetninger til Biskop J. C. Bloch, som afgiver et betydningsfuldt Materiale til Studiet af Jyllands Historie og Topografi i ældre Tid. Desuden er i Ribe blevet registreret flere vigtige Brevsamlinger, bl. a. Rektor P. N. Thorups Brevveksling og en Samling Breve fra Albert Thurah. Ogsaa i Horsens er fremdraget vigtige Haandskrifter, deraf et Værk i 7 Bind, indeholdende Beskrivelser af de danske Stifter, forfattet af Præsten Niels Lachmann c. 1760, og flere Brevsamlinger. En særlig Interesse knytter der sig til den 1926 paabegyndte Registrering af den store og kostbare Haandskriftsamling i Karen Brahes Bibliotek, som aldrig har været fyldestgørende katalogiseret.

Foruden Registreringen i danske Biblioteker har Kommissionen i 1925 paabegyndt et andet nyt Foretagende, nemlig Registreringen af Haandskrifter vedrørende Danmark, som findes i svenske Herregaardes Biblioteker og Arkiver. Hidtil er gennemgaaet de vigtigere herhen hørende Samlinger i Skaane, bl. a. Bibliotekerne og Arkiverne paa Börringekloster, Kulla-Gunnarstorp, Trolleholm og Trolle-Ljungby. Større Fund af haandskrevne Efterladenskaber fra Skaanes danske Periode har disse Undersøgelser ikke bragt for Dagen, kun paa Börringekloster fandtes et Familiearkiv med fast Rod i Landets danske Fortid og med stærk Tilknytning til Danmark gennem Besiddernes, Beck-Friis'ernes, Slægtskab med Corfitz Ulfeldt. I dette Arkiv er saaledes registreret flere originale Breve fra Christian IV og Eleonora Christine Ulfeldt. Iøvrigt stammer de fleste af de registrerede Manuskripter, i alt Fald de originale Papirer, fra det 18. Aarhundrede. Det er især indenfor de Samlinger, der udgøres af fremragende svenske Statsmænds eller Diplomaters haandskrevne Efterladenskaber, at man støder paa Dokumenter eller Breve, der vedrører Danmark. Blandt de undersøgte Specialsamlinger af denne Art skal særlig nævnes »Brokind-Samlingen« paa Kulla-Gunnarstorp, det Banér'ske Arkiv fra Sjöö, der nu sammen med

flere andre lignende Samlinger findes i Biblioteket paa Trolleholm, og den store Brinkmann'ske Haandskriftsamling, som tilhører Grev Trolle-Wachtmeister paa Trolle-Ljungby. I denne sidstnævnte Samling findes Mængder af Breve fra fremstaaende Danske.

Foruden Skaane har det hidtil foretagne Registreringsarbejde paa svenske Herregaarde omfattet Halland og Smaaland. Paa de hallandske Gaarde fandtes intet af nævneværdig Betydning, i Smaaland er foreløbig kun registreret Samlingerne paa Professor Stephens' gamle Ejendom, Husaby. Den af ham efterladte Haandskriftsamling indeholder adskillige Danica, bl. a. vigtige Afskrifter af de gamle danske Landskabslove og Mængder af Breve fra danske Videnskabsmænd.

Jævnside med de her omtalte Foretagender har Kommissionen i de forløbne Aar fortsat Registreringen i udenlandske Biblioteker. I Tyskland er i 1922 Bibliotekerne i Weimar, Gotha og Jena blevet undersøgt. I Universitetsbiblioteket i Jena fandtes ved denne Lejlighed et herhjemme ikke tidligere kendt Haandskrift af Gram, indeholdende en kritisk Oversigt over danske Historikere og deres Værker, bl. a. en Række Betragtninger over Holbergs Betydning som Historiker. 1927 registreredes i Statsbiblioteket i Berlin de mange Danica i den Darmstädter'ske Autografsamling og de danske Breve i Brødrene Grimms efterladte Samlinger. Desuden er paabegyndt Gennemgangen af den omfangsrige Manuskriptsamling i Statsbiblioteket i München, hvor foreløbig en stor Specialsamling, »Collectio Camerariana«, der stammer fra den tyske Diplomat og politiske Skribent Ludwig Camerarius, er blevet registreret. Samlingen indeholder en lang Række Aktstykker vedrørende Danmarks Deltagelse i Trediveaarskrigen og Krigen mellem Danmark og Sverige 1643—45 samt en Del originale danske Breve, bl. a. fra Christian IV, Tycho Brahe og Thom. Bartholin. Endelig er i 1924 Universitetsbiblioteket i Genève blevet undersøgt, og de Dele af den derværende store Roger-Reverdil'ske Samling, der har Betydning for dansk Historie, registreret.

Lauritz Nielsen.

Videnskabernes Selskabs Kommission til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie har siden sidste Omtale her i Tidsskriftet (9. R. IV 201) udsendt Beretninger om sin Virksomhed i Aarene 1925—27.

Kommissionens Sammensætning er stadig den samme. Prof.